

РОЗДІЛ 7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ
В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХEVALUATION OF ACTIVITIES OF BANKS WITH FOREIGN CAPITAL
IN UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

У статті розглянуто динаміку зменшення кількості банківських установ, у тому числі наведено динаміку зміни кількості банків з іноземним капіталом, як частковим, так і стовідсотковим. Також проаналізовано структуру іноземного капіталу у розрізі іноземних банківських груп, наведено статистику його присутності в банківському секторі України та визначено причини присутності. У статті надано рейтинг українських банків за фінансовим результатом (прибутком / збитком після оподаткування), виокремлено банки з іноземним капіталом, та сформовано окремий рейтинг діяльності банків з іноземним капіталом за власною значущістю для банківського сектору України. Визначено, що частка присутності іноземного капіталу в статутному фонді платоспроможних банків становить 56%, що перевищує порогове значення 40%, створюючи таким чином небезпеку для банківського сектору.

Ключові слова: банки з іноземним капіталом, індекс ефективності, іноземна банківська група, іноземний капітал, інвестиції, фінансові результати.

В статье рассмотрена динамика уменьшения количества банковских учреждений, в том числе приведена динамика изменения количества банков с иностранным капиталом, как частичным, так и стопроцентным. Также проанализирована структура иностранного капитала в разрезе иностранных банковских групп, приведена статистика присутствия такого капитала в банковском секторе Украины, предоставлена его характеристика и причины проникновения. В статье рассмотрен рейтинг украинских банков по финан-

совому результату (прибыли / убытку после налогообложения), выделены банки с иностранным капиталом и сформирован отдельный рейтинг деятельности банков с иностранным капиталом по собственной значимости для банковского сектора Украины. Определено, что доля присутствия иностранного капитала в уставном фонде платежеспособных банков составляет 56%, что превышает пороговое значение в 40%, создавая таким образом опасность для банковского сектора.

Ключевые слова: банки с иностранным капиталом, индекс эффективности, иностранная банковская группа, иностранный капитал, инвестиции, финансовые результаты.

The article deals with the dynamics of the decrease of the number of banking institutions, including the dynamics of changes in the number of banks with foreign capital, both partial and one hundred percent. Also, the structure of foreign capital in terms of foreign banking groups is analyzed, statistics on the presence of such capital in the banking sector in Ukraine are presented, its characteristics and causes of penetration are given. The article presents the rating of Ukrainian banks by financial results (profit / loss after taxation), banks with foreign capital are identified, and a separate rating of activity of banks with foreign capital of its own importance for the banking sector of Ukraine is formed. It is determined that the share of foreign capital in the statutory fund of solvent banks is 56%, which exceeds the threshold of 40%, thus creating a danger to the banking sector.

Key words: banks with foreign capital, efficiency index, foreign bank group, foreign capital, investments, financial results.

УДК 339.727.2:336.71(477)

Вядрова І.М.

к.е.н., професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ Університет банківської справи
Бобровська К.О.
студентка
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ Університет банківської справи

Постановка проблеми. Кризового стану досяг такий сегмент економіки України, як банківський сектор. Слід зазначити, що функціонування стабільної і потужної банківської системи є необхідною передумовою сталого економічного розвитку України, підвищення її інвестиційної привабливості, формування належної соціальної інфраструктури та важливим чинником зміцнення довіри вкладників та інших кредиторів до банківської системи. Фінансова нестабільність, обмеженість власних внутрішніх ресурсів, зниження довіри до банків і необхідність підвищення їхньої капіталізації зумовлюють залучення до вітчизняної банківської системи іноземних капіталів. Саме тому особливої важливості набуває поглиблення наукових досліджень питань, пов'язаних

з аналізом функціонування банків з іноземним капіталом в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядом та аналізом питань теорії та практики діяльності банків з іноземним капіталом займалися багато вітчизняних та закордонних науковців, у тому числі С.А. Андрос, А.В. Антонов, Н.Г. Близняк, У.С. Владичин, В.І. Гаркавенко, В.М. Гесць, О.В. Козьменко, Р.В. Корнилюк, В.Г. Костогриз, Н.П. Погореленко, В.Ю. Подчесова, Д. Тобін, І.Б. Філонова та інші. Незважаючи на численні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених-економістів розглянутої проблеми, багато питань, пов'язаних з особливостями функціонування банків з іноземним капіталом на території України, залишаються невирішеними та потребують подальших наукових досліджень.

Динаміка зміни банків з іноземним капіталом у період 2010 – III кв. 2018 рр.

Показник	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.10.2018
Кількість діючих банків	182	176	176	176	180	163	117	96	82	81
Кількість банків з іноземним капіталом	51	55	53	53	49	51	41	38	38	40
в тому числі: зі 100%-вим іноземним капіталом	18	20	22	22	19	19	17	17	18	23

Джерело: побудовано автором за даними [7]

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз діяльності банків з іноземним капіталом та визначення оцінки їхньої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі економічного розвитку Україна перебуває в такій ситуації, коли власними силами неможливо досягти значних зрушень у соціально-економічному становищі, тому залучення іноземного капіталу в національну економіку є необхідним для сприяння цьому процесу.

В Україні спостерігається тенденція до скорочення кількості банківських установ вітчизняних власників, причому банки з іноземним капіталом (у т.ч. зі 100%-вим іноземним капіталом) демонструють незначні зміни у кількості (табл. 1).

Станом на 1 січня 2018 р. кількість банківських установ, капітал яких належить країнам Європейського Союзу, становила 23 (у т.ч. 11 банків зі 100%-вим іноземним капіталом). Країною походження іноземного капіталу семи банківських установ була Російська Федерація (у тому числі 3 банки зі 100%-вим російським іноземним капіталом), 8 банківських установ – капітал інших країн, а саме: «Альтбанк» (Білорусь), «Банк Фамільний» (Британські Віргінські Острови), «Індустріалбанк» (Ізраїль), «Скай Банк» (Казахстан), «БТА Банк» (Казахстан), «Сітібанк» (США), «Кредит Європа

Банк» (Туреччина), «Кредитвест Банк» (Туреччина). Отже, значну частку у структурі (60,5%) становлять банки за участю капіталу Європейського Союзу. Частка банків з російським капіталом – 18,4% [4].

У структурі власності активів банківської системи України частка банків іноземних банківських груп із 2012 року зазнала зменшення і становила 26% станом на 01.01.2014 р., а починаючи з 2014 року демонструє позитивну тенденцію, збільшившись до 35% станом на 01.01.2018 р. З 2014 року помічаємо тенденцію зменшення частки банків із приватним українським капіталом на фоні збільшення частки банків із державною часткою, що пояснюється виведенням з ринку значної кількості приватних банків як наслідок фінансової кризи і покращення регулятивного механізму Національним банком України та переходом у 2016 р. системного АТ КБ «Приватбанк» у стовідсоткову власність держави (рис. 1).

Станом на 1 січня 2018 р. найбільша частка іноземного капіталу у банківській системі України належить банкам Російської Федерації (загалом 30,88% статутного капіталу). Банкам із країн Європейського Союзу належить 19,43% статутного капіталу, зокрема, Австрії (7,71%), Люксембургу (2,54%), Франції (2,16%), Угорщини (2,09%), Греції

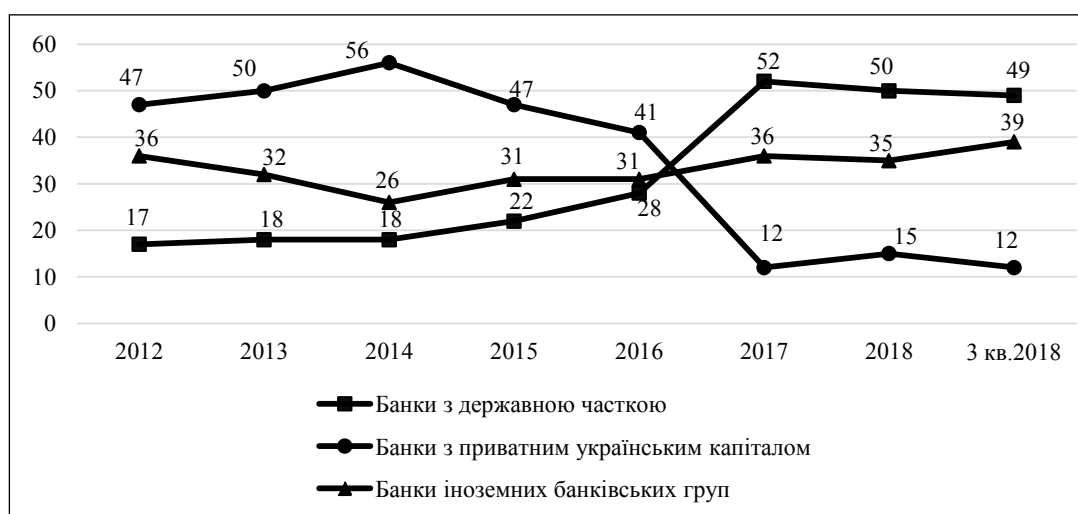

Рис. 1. Структура власності активів банківської системи України у період 2012 – 3 кв. 2018 рр., %

Джерело: побудовано автором за даними [4]

(1,9%), Польщі (0,86%), Кіпру (0,77%), Німеччини (0,46%), Італії (0,35%), Нідерландів (0,25%), Великобританії (0,15%) та Швеції (0,08%). Порівняно з попереднім періодом зросла частка іноземного капіталу з Австрії та Люксембургу, а Кіпр понизив свої позиції. З інших країн (Туреччина, Казахстан, США, Білорусь, Британські Віргінські Острови) частка іноземного капіталу становить 1,01% статутного капіталу банківської системи України [8].

Одним із провідних інвесторів у банківську систему України можна вважати Європейський Банк Реконструкції та Розвитку. Він володіє 30% статутного капіталу АТ «Райффайзен банк Аваль» та 40% статутного капіталу АТ «Укрсиббанк», що станом на 1 січня 2017 р. забезпечувало його частку у статутному капіталі банківської системи України на рівні 1,5% [7].

Варто зауважити, що прогнозується подальше скорочення частки банків іноземних банківських груп внаслідок виходу банківських установ із російським капіталом з українського ринку. 15 березня 2017 р. НБУ запропонував вжити санкції щодо українських банків з російським державним капіталом на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України. Застосування таких санкцій передбачає заборону на здійснення будь-яких фінансових операцій цих банків на користь пов'язаних з ними осіб, зокрема, материнських структур [6].

У таблиці 2 подано 20 українських банків із найбільшим розміром фінансових результатів (прибутком / збитком після оподаткування) станом на 1 січня 2018 року. Також вказані фінансові результати цих банків станом на 1 січня 2017 року та їх приріст у 2017 р. порівняно з 2016 р. Загалом на фоні загальної збитковості банківської системи України більшою мірою у цьому рейтингу представлені прибуткові банки з українським капіталом – 8 банків: державні «Ощадбанк», «Укргазбанк», приватні ПУМБ, «А-Банк», «Банк Восток», «Полтава-Банк», «Південний» та «Банк З/4». Проте перших 5 найвищих позицій у рейтингу посідають банки з іноземним капіталом (табл. 2).

Послідовність банків з іноземним капіталом за індексами ефективності їхньої діяльності (ІФ), розрахованими на основі даних Національного банку України станом на 1 січня 2018 р., наведено на рис. Згідно з розрахунками, найвищий рейтинг за значенням ІФ посів АТ «Райффайзен Банк Аваль», на другій і третій позиції – ПАТ «Сітібанк» та АТ «ОТП Банк» відповідно. Найнижчу позицію в рейтингу посів ПАТ «Укрсоцбанк».

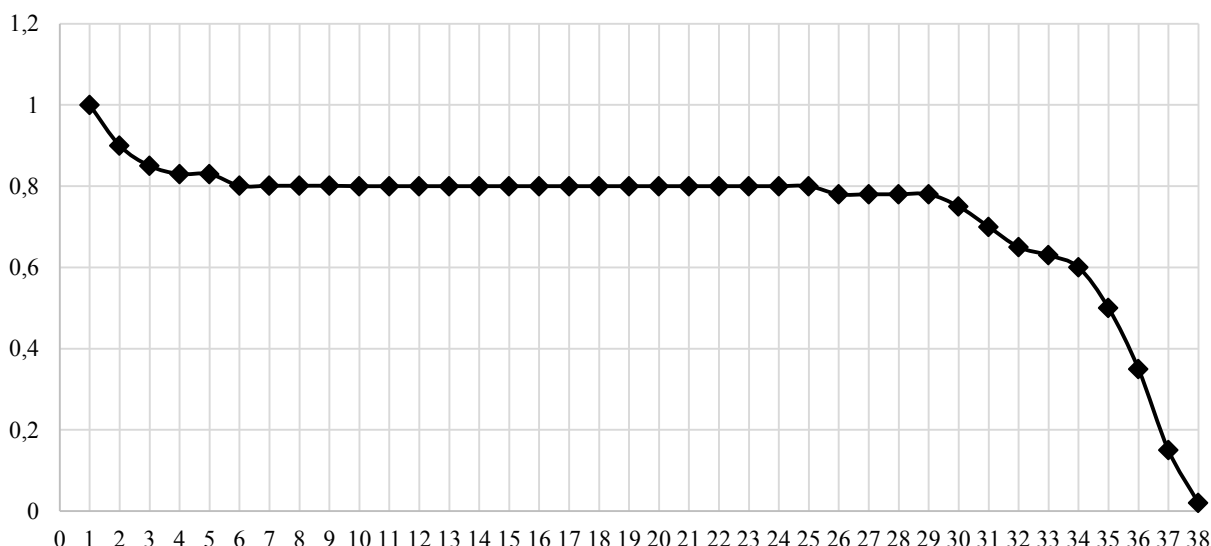
Наведемо в таблиці 3 підсумкові рейтингові позиції десяти перших банків з іноземним капіталом із найбільшим значенням індексу ефективності діяльності. Можна виокремити групу з 5 банків з іноземним капіталом, які показали найвищу ефективність діяльності за результатами 2017 р. (табл. 3).

Таблиця 2

Рейтинг банків України за фінансовим результатом (прибутком / збитком після оподаткування)

Назва банку	Прибуток (збиток) після оподаткування на 01.01.2018 р., тис. грн.	Прибуток (збиток) після оподаткування на 01.01.2017 р., тис. грн.	Приріст (+/-), %
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	3 820 644	-1 439 155	+365,48
ПАТ «Сітібанк»	1 418 329	1 630 450	-13,01
АТ «ОТП Банк»	954 124	-2 847 716	+133,50
ПАТ «Креді Агріколь Банк»	807 786	441 361	+83,02
ПАТ «ІНГ Банк Україна»	791 031	854 874	-7,47
АТ «Ощадбанк»	464 085	-12 273 078	+103,78
ПАТ «ПУМБ»	367 011	-1 752 470	+120,94
АТ «ПроКредит Банк»	300 648	78 905	+281,03
ПАТ «Укргазбанк»	288 995	259 672	+11,29
ПАТ «Кредобанк»	263 771	112 449	+134,57
ПАТ «А-Банк»	116 093	51 459	+125,60
ПАТ «Дойче Банк ДБУ»	112 796	132 101	-14,61
ПАТ «Банк Восток»	95 388	49 567	+92,44
ПАТ «Універсал Банк»	77 141	-2 009 719	+103,84
ПАТ «Полтава-Банк»	74 322	38 490	+93,09
ПАТ АБ «Південний»	68 949	52 545	+31,22
ПАТ «ВіЕс Банк»	63 583	76 529	-16,92
ПАТ «СЕБ Корпоративний Банк»	57 882	67 892	-14,74
ПАТ «Банк З/4»	56 034	6 067	+823,59
ПАТ «Кредит Європа банк»	53 921	-76 723	+170,28
Разом по платоспроможних банках України	- 194 239 679	- 71 891 263	-170,19

Джерело: побудовано автором за даними [4]

Умовні позначення банків: 1 – АТ «Райффайзен Банк Аваль», 2 – ПАТ «Сітібанк», 3 – АТ «ОТП Банк», 4 – ПАТ «ІНГ Банк Україна», 5 – ПАТ «Креді Агріколь Банк», 6 – АТ «ПроКредит Банк», 7 – ПАТ «Дойче Банк ДБУ», 8 – ПАТ «СЕБ Корпоративний Банк», 9 – ПАТ «Кредобанк», 10 – ПАТ «Банк Авангард», 11 – АТ «КІБ», 12 – ПАТ «Кредит Європа Банк», 13 – ПАТ «Кредитвест Банк», 14 – ПАТ «ВіЕс Банк», 15 – ПАТ «Ідея Банк», 16 – ПАТ «Універсал Банк», 17 – ПАТ «БТА Банк», 18 – ПАТ «Банк Форвард», 19 – ПАТ КБ «Центр», 20 – АТ «Альтбанк», 21 – АТ «Таскомбанк», 22 – АКБ «Індустріалбанк», 23 – ПАТ «Марфін Банк», 24 – ПАТ «Скай Банк», 25 – АТ «Піреус Банк МКБ», 26 – ПАТ «Перший Інвестиційний Банк», 27 – ПАТ «Банк Кредит Дніпро», 28 – ПАТ АП Банк», 29 – ПАТ «Банк Фамільний», 30 – ПАТ «Мегабанк», 31 – АТ «УкрСиббанк», 32 – ПАТ КБ «Правекс-Банк», 33 – ПАТ «Сбер- банк», 34 – ПАТ «Альфа-Банк», 35 – ПАТ «Промінвестбанк», 36 – ПАТ «ВТБ Банк», 37 – АТ «БМ Банк», 38 – ПАТ «Укрсоцбанк»

Рис. 2. Послідовність банків з іноземним капіталом за індексами ефективності їхньої діяльності

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Таким чином, банкам з іноземним капіталом належить суттєва частка в банківській сфері України. В Україні спостерігається тенденція до скорочення кількості банківських установ вітчизняних власників, причому банки з іноземним капіталом демонструють незначні зміни у кількості. Частка присутності іноземного капіталу в статутному фонді платоспроможних банків станом на початок 2018 р. становила 56%, що перевищує порогове значення у 40%, створюючи таким чином небезпеку для банківського сектору.

Найбільша частка іноземного капіталу у статутному капіталі банківської системи України належить банкам Російської Федерації (30,88%). Прогнозується скорочення частки банків іноземних банківських груп внаслідок виходу банківських установ з російським капіталом з українського ринку. Частка банків з іноземним капіталом у загальних активах платоспроможних банків на початок 2018 р. становила 38,3%, причому найбільша частка належала банківським установам ЄС (26,8%) [10].

Таблиця 3

Рейтингові позиції банків з іноземним капіталом станом на 01.01.2018 р.

Назва банку	Позиція в рейтингу		
	За значенням ІФ	За фінансовим результатом (прибутком / збитком після оподаткування)	За рентабельністю активів
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	1	1	2
ПАТ "Сітібанк"	2	2	1
АТ "ОТП Банк"	3	3	6
ПАТ "ІНГ Банк Україна"	4	5	5
ПАТ "Креді Агріколь Банк"	5	4	11
АТ "ПроКредит Банк"	6	6	9
ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	7	8	4
ПАТ "СЕБ Корпоративний Банк"	8	12	7
ПАТ "Кредобанк"	9	7	12
ПАТ "Банк Авангард"	10	14	3

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Збитковість окремих банків з іноземним капіталом негативно впливає на збитковість банківської системи України загалом. Серед 38 банків з іноземним капіталом 11 банків станом на початок 2018 р. були збитковими, причому для іноземних банків збиток перевищував прибуток у 3,5 разу [1]. Окрім цього, за значенням індексів ефективності діяльності, згідно з якою найефективнішими за результатами діяльності початку 2018 р. виокремлено таких п'ять банків з іноземним капіталом: австрійський АТ «Райффайзен Банк Аваль», американський ПАТ «Сітібанк», угорський АТ «ОТП Банк», нідерландський ПАТ «ІНГ Банк Україна» та французький ПАТ «Креді Агріколь Банк».

Висновки з проведеного дослідження.

Вітчизняна банківська система зазнає суттєвого впливу від високого рівня присутності в ній банків з іноземним капіталом, на що повинні спрямовуватися додаткові сили Національного банку України та інших державних органів у сфері банківського регулювання та контролю з метою попередження загрози отримання монопольної влади у банківській сфері іноземних банків, недопущення можливого витіснення вітчизняного банківського сектору з ринку, а також послаблення залежності української економіки від іноземного капіталу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрос С., Хиленко В. Інституційні, мікро- та макроекономічні наслідки участі іноземного капіталу в банківському секторі / С. Андрос, В. Хиленко. Банківська справа. 2018. № 4. С. 31–41.
2. Близняк Н. Розвиток підходів до оцінки діяльності банків з іноземним капіталом як джерел небезпеки вітчизняній банківській системі / Н.Г. Близняк // Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2018. Випуск 48. С. 535–541.
3. Геєць В. М. Іноземний капітал у банківській системі України / В.М. Геєць // Дзеркало тижня. 2017. № 26(605). URL: <http://www.dt.ua/2000/2040/53895>.
4. Інфографіка: іноземні банки в Україні. 2018. URL: <http://forbes.ua/ua/business/1376781-infografika-inozemni-banki-v-ukrayini>.
5. Козьменко О.В. Експансія іноземного капіталу в банківську систему України: загрози і можливості / О.В. Козьменко, Т.А. Васильєва // Вісник університету банківської справи національного банку України. 2016. № 2(8). С. 98–102.
6. Корнилюк Р. Економіка санкцій. Що буде з українськими банками в Україні. URL: <http://www.epravda.com.ua/publications/2017/03/17/622753/>.
7. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://bank.gov.ua>.

8. Погореленко Н.П., Сидоренко О.Н., Гадецька С.В. Стратегії управління присутністю іноземного капіталу в банківському секторі України в посткризових умовах // Научно-практический журнал «Эффективное антикризисное управление». 2015. № 2(71).

9. Показники діяльності банків (абсолютні) станом на 01.10.2018. URL: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/pokazniki-diyalnosti-bankiv-absolyutni>.

10. Філонова І.Б. Вплив іноземного банківського капіталу на фінансову безпеку України / І.Б. Філонова // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2017. № 2. С. 178–183.

REFERENCES:

1. Andros S., Khylenko V. Instituciyni, mikro- and macroeconomic consequences of participation of foreign capital in a bank sector / S. Andros, V. Khilenko. It is banking. 2018. S. 31–41.
2. Bliznyak N. Development of approaches near the estimation of activity of banks with a foreign capital as sources of danger the domestic banking system / N.G. Bliznyak // Announcer of the Lviv university. Series are economic. 2018. is Issue 48. S. 535–541 development of approaches.
3. Geets' V.M. Foreign capital in the banking system of Ukraine / V.M. Geets' // Mirror of week. 2017. 26(605). URL: <http://www.dt.ua/2000/2040/53895>.
4. Infografika: foreign jars are in Ukraine. 2018. URL: <http://forbes.ua/ua/business/1376781-infografika-inozemni-banki-v-ukrayini>.
5. Koz'menko O.V. Expansion of foreign capital in the banking system of Ukraine: threats and possibilities / O.V. Koz'menko, T.A. Vasil'eva // of Bisnik of university of banking of national bank of Ukraine. 2016. (8). S. 98–102.
6. Kornilyuk R. Ekonomika approvals. That will be with the Ukrainian jars in Ukraine. URL: <http://www.epravda.com.ua/publications/2017/03/17/622753/>.
7. Official site of the National bank of Ukraine. URL: <http://bank.gov.ua>.
8. Pogorelenko N.P., Sidorenko O.N., Gadeckaya S.V. Strategies of management the presence of foreign capital in the bank sector of Ukraine in the post-crisis terms of // the Nauchno-prakticheskij magazine the «Effective antikrizisnoe management». 2015. № 2(71).
9. Performance of banks (absolute) indicators are by the state on 01.10.2018. URL: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/pokazniki-diyalnosti-bankiv-absolyutni>.
10. Filonova I.B. Influence foreign bank capital on financial safety of Ukraine / I.B. Filonova // Announcer of University of banking of the National bank of Ukraine. 2017. S. 178–183.

Vyadrova I.M.

Candidate of Economic Sciences, Professor at Department of Finances,
Banking and Insurance
Kharkiv Educational and Scientific Institute of
SHEI "Banking University"

Bobrovska K.O.

Student
Kharkiv Educational and Scientific Institute of
SHEI "Banking University"

EVALUATION OF ACTIVITIES OF BANKS WITH FOREIGN CAPITAL IN UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

The article deals with the dynamics of the decrease of the number of banking institutions, including the dynamics of changes in the number of banks with foreign capital, both partial and one hundred percent. Also, the structure of foreign capital in terms of foreign banking groups is analyzed, statistics on the presence of such capital in the banking sector in Ukraine are presented, its characteristics and causes of penetration are given. The article presents the rating of Ukrainian banks by financial results (profit / loss after taxation), banks with foreign capital are identified, and a separate rating of activity of banks with foreign capital of its own importance for the banking sector of Ukraine is formed. It is determined that the share of foreign capital in the statutory fund of solvent banks is 56%, which exceeds the threshold of 40%, thus creating a danger to the banking sector. The crisis state was attained by such segment of economy of Ukraine as bank sector. It should be noted that functioning of the stable and powerful banking system is necessary pre-condition of steady economic development of Ukraine, increase of her investment attractiveness and forming of the proper social infrastructure and by the important factor of confidence-building of depositors and other creditors to the banking system. Financial instability, limit nature of own internal resources, decline of trust to the banks and necessity of increase of their capitalization, predetermine bringing in to the home banking system of foreign capitals. For this reason the special importance is acquired by deepening of the scientific researches of questions, related to the analysis of functioning of banks with a foreign capital in Ukraine. A research aim is an analysis of activity of banks with a foreign capital and determination of estimation of their activity.